

707. III. *Ex Patribus.* S. Augustinus (de Ver. Relig. c. 7. n. 12.) scribit: « Tenenda est nobis christiana religio, et eius Ecclesiae communicatio quae Catholica est, et Catholica nominatur, non solum a suis, verum etiam ab omnibus inimicis. Velint nolint enim, ipsi quoque haeretici et schismatum alumni, quando non cum suis, sed cum extraneis loquuntur, Catholicam, nihil aliud, quam Catholicam vocant. Non enim possunt intelligi, nisi hoc eam nomine discernant, quo ab universo orbe nuncupatur ». — Cum vero de sua paucitate, quam Catholici ipsis exprobrabant, gloriarentur Donatistae, dicentes: « Ideo magis iusti sumus, quia pauci sumus ». « In paucis », inquebat Cresconius apud Augustinum, « frequenter est veritas, errare multorum est »: ipsis, sicut et Pelagianis reponebat S. Augustinus (l. 2. Op. imp. con. Jul. c. 3.): « Nolite de paucitate gloriari. Parricidae, et pauci, et pessimi sunt. Non intelligentes [Donatistae] quomodo a Domino dictum sit, paucos intrare per angustum portam: cum et multos dixerit ab Oriente et Occidente recubituros cum Abraham, Isaac et Jacob... qui profecto multi sunt per seipso, et iidem ipsis pauci sunt in comparatione longe plurium qui cum diabolo puniendi sunt ».

S. Optatus (l. 2. cont. Parmen.): « Eam [ecclesiam] tu, frater Parmeniane, apud vos solos esse dixisti; nisi forte quia vobis specialem sanctitatem de superbia vindicare contenditis: ut ubi vultis, ibi sit Ecclesia; et non sit ubi non vultis. Ergo ut in particula Africæ, in angulo parcae regionis, apud vos esse possit: apud nos in alia parte Africæ non erit? In Hispaniis, in Gallia, in Italia, ubi vos non estis, non erit? Si apud vos tantummodo esse vultis, in tribus Pannoniis, in Dacia, Moesia, Thracia, Achaia, Macedonia, et in tota Graecia, ubi vos non estis, non erit? Ut apud vos esse possit, in Ponto, Galatia, Cappadocia, Pamphylia, Phrygia, Cilicia, et in tribus Syriis, et in duabus Armeniis, et in tota Aegypto, et in Mesopotamia, ubi vos non estis, non erit? Ubi ergo erit proprietas Catholici nominis, cum inde dicta sit Catholica, quod sit rationabilis, et ubique diffusa? ».

S. Cyrillus Hieros. (cathech. 18.): « Quod si forte veneris in ciuitates, non simpliciter interroga ubi sit Dominicum, seu domus Domini; nam et reliquæ impiorum haereses suas speluncas Dominicorum nomine honestare nituntur. Neque id tantum quaeras sim-

pliciter, ubi sit Ecclesia, sed ubi Catholica Ecclesia. Hoc enim proprium nomen est sanctae huius, et matris omnium nostrum, quae est sponsa Domini nostri Iesu Christi unigeniti filii Dei ».

S. Pacianus (ep. 1. ad Sympron. Novatian.) observat, ante subortas haereses, Ecclesiam generatim non vocatam fuisse Catholicam, nam nomine *Christianæ* ea satis a Synagoga Judæorum, Scholis Philosophorum, a variis infidelium Religionibus distinguebatur: at obortis deinde haeresibus, cum multi sese *Christianos* vocarent, Ecclesia dicta fuit *Catholica*, ut fideles ab Haereticis secernerentur, « *Catholicum* istud », inquit, « nec Marcionem, nec Apellem, nec Montanum sonat, nec haereticos sumit autores »; et: « Christianus mihi nomen est, Catholicus vero cognomen. Illud me nuncupat, istud ostendit; hoc probor, inde significor ».

S. Cyprianus (de Un. Eccles.): « Ecclesia », inquit, « Domini luce perfusa, per orbem totum radios suos porrigit... ramos suos in universam terram copia ubertatis extendit; profluente largiter rivos latius espandit ». — Sed haec et alia innumera legi possunt apud Tournely, aliasque passim.

708. *Prob. secunda pars. I. Ex Scriptura*, recolendo quaedam ex cit. testimoniis. Ac 1) in Psalmis omnes gentes (Ecclesia) dicuntur *haereditas Christi*, cuius *possessio* ad terminos orbis terrarum extendi dicitur. Atqui haec important catholicitatem *simultaneam*. Nam — a) proprie loquendo, et quidem cum emphasi dici non potest, gentes omnes haereditate accipi, si non nisi paucae quaedam gentes primo accipientur, deinde, his amissis, aliae quaedam paucae, et ita porro — b) Dici non possunt termini terrae *possideri*, nempe universum orbem a termino ad terminum, si quolibet tempore non nisi minima pars eius possideatur.

2) Tacite instituta comparatione inter sonum praedicationis Apostolicae et humanam vocem, prae hac ille extollitur, quod exiverit in omnem terram; atqui nulla esset ratio illum extollendi, nisi *simul* audiretur in fines orbis terrae: quis enim putaret magnificari vocem meam, si ea diceretur implere quidem amplissimam aulam, sed loquendo aut canendo successive in diversis eius locis, ita ut qualibet vice non nisi in parte illius aulae audiret?

3) Dicitur Ecclesia extendi a mari usque ad mare, seu Christus universale regnum possidere super omnes gentes. Sed id intelligi nequit, nisi catholicitas sit *simultanea*. Quid enim unam vel alteram provinciam alicuius regni occuparet, et deinde, ea amissa, aliam occuparet, nequaquam dici posset Rex totius illius regni.

4) Iuxta textum Danielis, lapis in montem magnum crevit implendo universam terram: sed mons a regione in regionem successive translatus certe non *implet* universam terram. Similiter, regnum illud Messiae de quo loquitur Daniel, non recte diceretur alia regna universa comminuere et consumere, si regna ista successive tantum et per singula debellaret, ceteris, et olim debellatis, et postea debellandis, tutis interea manentibus et integris. Notetur etiam, regnum, quod Deus suscitabit, esse sempiternum: sed regnum ipsum repraesentatur per montem qui implet universam terram: perennis ergo erit eiusdem regni universalitas.

5) Ex textu Malachiae, talis Ecclesiae diffusio eruitur, ut sacrificetur et offeratur *omni loco*, ab ortu solis usque ad occasum: haec vero tam amplae ac magnificae praedicationes vim ammitterent, si Ecclesiae diffusio non esset simultanea, praesertim cum nullam praeseferant temporis limitationem.

709. II. *Ex Patribus*, recolendo etiam testimonia iam data. Nam — 1) saepe utuntur Patres iisdem S. Scripturae testimoniis, quae modo expenderamus, ad comprobandum catholicitatem Ecclesiae. Atqui eadem testimonia loquuntur, ut vidimus, de catholicitate simultanea. Ergo.

2) Saepe loquuntur Patres de catholicitate quae eorum tempore vigebat, quaeque permansura erat, et amplior futura. Ita, ex. gr., S. Gregorius Naz. (Orat. 4. cont. Julian. I. n. 67.) scribit: « Homo stultissime, et impiissime, et in magnis rebus imperitisime! Tune adversus tantam sortem, ac per totum orbem fusam Ecclesiam, quae per sermonis vilitatem, praedicationisque, ut ipsi fortasse dixeritis, stultitiam (I. Cor. I. 21.), omnes terrae fines complexa est, quae sapientes vicit, et daemones oppressit, et tempus superavit; eadem vetus simul et nova, ut vos deorum quemdam portentose confingitis; illa paucis, haec promiscuae mul-

titudini; illa adumbratione, haec perfectione mysterii ad sua tempora reservati? Tune (quis autem, et quantus, et unde?) adversus magnam Christi haereditatem? magnam, inquam, illam, nec, etiam si quidam maiori quam tu furore atque insania praecipites ferantur, finem habituram, verum magis semper ac magis progressuram, altiusque assurrecturam».

3) Adhibent, tamquam Ecclesiae notam, catholicitatem veluti ob omnium oculos tunc positam (recole exhibita testimonia); imo ita eam essentiale Ecclesiae dicunt, sicut essentiale ei est, ut Petrus dominetur toti terrarum orbi. Ita S. Augustinus (Enar. in Ps. 56.): « Qualem vero vesaniam patientur haeretici [Donatistae], quaeso ut attendatis. Illi praecisi a Compagine Ecclesiae Christi, et partem tenentes, totum amittentes, nolunt communicare orbi terrarum, qua diffusa est gloria Christi. Nos autem Catholici in omni terra sumus, quia omni terrae communicamus quocumque gloria Christi diffusa est. Videmus enim quod tunc cantatum est, modo completum. Exaltatus est super caelos Deus noster, et super omnem terram gloria ipsius. O haeretica insanis? Quod non vides credis mecum, quod vides negas; credis tecum exaltatum Christum super coelos, quod non videmus; et negas gloriam eius super omnem terram, quod videmus. "Exaltare super coelos Deus, et super omnem terram gloria tua" — Et S. Joan. Chrysostomus (Homil. 54. al. 55. in Matth. n. 2.): « Quae uni Deo sunt propria, nempe peccata solvere, Ecclesiam in tanto fluctuum concursu immotam reddere, hominemque piscatorem, toto impugnante orbe, petram firmarem reddere, haec se illi (Petro) daturum pollicetur: ut Pater Jeremiam alloquens dicebat, se posuisse illum sicut columnam aeream et sicut murum (Jer. I. 18.): sed illum (Jeremiam) uni genti, hunc (Petrum) autem in universo terrarum orbe... Filius vero et Patris et sui ipsius cognitionem per totum orbem illi disseminare commisit, ac mortali homini omnem in coelo potestatem dedit, dum claves illi tradidit, qui Ecclesiam per totum orbem terrarum extendit, et coelis firmarem monstravit ».

710. SCHOLION. Difficultates plures in ipsa expositione thesis praecipitatae sunt; alias infra expendemus agentes de indefinitibilitate Ecclesiae; sufficit ergo sequentes hic indicare.

711. *Dices I.:* Ecclesia (Luc. XII. 32.) vocatur pusillus grec: « nolite timere pusillus grec ». Ergo non est catholicæ.

Resp. — 1. Etsi plura quae in contextu habentur ad omnes pertineant, soli tamen discipuli vocari videntur « pusillus grec », et quidem iuxta literam. Nam initio capituli, « multis turbis circumstantibus, ita ut se invicem conculcarent, coepit (Jesus) dicere ad discipulos » (v. 1.); deinde (v. 15.), turbas alloquitur: at (v. 22.), sermonem iterum ad discipulos convertit usque ad v. 40.: (« Dixitque ad discipulos suos »); merito igitur obiecta verba (v. 32.) ad discipulos directa censentur. Revera autem Discipuli numero pauci fuere — 2) Quod si verba illa ad omnes fideles referri velint, respondemus cum Suarez (Def. Fid. l. 1. c. 16. n. 14.): « Aliis etiam titulis et rationibus grec Christi potuit dici pusillus; comparatione infidelium; vel si dicatur de praedestinatis comparatione reproborum; vel ob *humilitatis devotionem*, ut dixit Beda (l. 4. in Lucam, c. 54.); vel propter abiectionem conditionis discipulorum, qui tunc Christum audiebant, quia erant pauperes et infimae conditionis; vel quia ob voluntariam paupertatem vel gloriae mundi abnegationem servi Christi in mundo tamquam viles reputantur ».

712. *Dices II.:* Si catholicitas esset essentialis Ecclesiæ proprietas, numquam posset ab ea abesse. Atqui abesse potest. Nam (Luc. XVIII. 8.) Christus dicit in mundi exitu vix futuros qui credant: « Cum venerit filius hominis, putasne inveniet fidem in terra? » Et (Matth. XXIV. 24.; Marc. XIII. 21.) praenunciatur tantam fore tribulationem dierum illorum, ut breviandi sint dies illi propter electos; et tot praestigias editurum Antichristum, ut in errorem inducendi essent etiam electi, si fieri posset.

Resp. — 1) Haec duo certa sunt: persecutionem Antichristi futuram omnium teterram; Ecclesiæ victoriam futuram omnium gloriosissimam. Sed etiamsi illud accideret, ut maxima christianorum pars in ea persecutione ab Ecclesiæ deficeret, haec momentanea defectio, secundum moralem existimationem, catholicitatem non tolleret; eo ferme pacto, quo si belli initio, alicuius regni provincias hostis occuparet, illa momentanea invasio secundum moralem existimationem illius regni amplitudinem non imminueret, si paulo post in eodem bello hostis eiiceretur — 2) Ec-

clesiae Christi non convenit nisi ea catholicitas, quam Christus voluit: quam autem Christus voluerit, ex Scripturis edocemur. Si ergo ex Scripturis constet valde obscurari catholicitatem tempore Antichristi, id certe non obstat catholiciti Ecclesiæ: imo ipsum prophetæ adimplementum eius divinitatem confirmat. Cum vero quod futurum est tempore Antichristi praedictum saepius sit a Christo et ab Apostolis, ut homines sibimet ab errore caverent; si de aliis aetatibus nihil huiusmodi fuerit prænuntiatum, id indicio esse debet quod nihil huiusmodi sit unquam futurum.

713. *Inst.* Atqui desissee videtur catholicitas etiam aliis temporibus, uti, ex. gr., tempore Arianorum; scribit enim S. Hieronymus (dial. adv. Lucif. n. 19.): « Tunc Usiae nomen abolitum est; tunc Nicaenæ fidei damnatio conclamata est. Ingemuit totus orbis et se esse Arianum miratus est ».

Resp. Negandum est tempore haeresis Arianae haereticos superasse numero Catholicos. « Nam », inquit Suarez (Def. Fid. l. 1. c. 16. n. 17.), « licet in Ariminensi conciliabulo maior pars Episcoporum ab Arianis decepta fuerit, et ideo Hieronymus dixerit, ingemiscentem orbem terrarum se Arianum miratum esse, nihilominus ille error non fuit animo haeretico (secus cur mirarentur?), ut idem Hieronymus et Augustinus significant, et Ambrosius (l. 3. de Fide c. ult.). Et ideo fere omnes, fraude intellecta, statim veram fidem profiteri clareque docere cooperunt. Deinde licet fortasse in Oriente maior esset multitudo haereticorum, non tamen in Occidente, nec simpliciter in toto orbe. Id enim aperte Basilius testatur (ep. 72. in Evasenenses) scribens: “ State in fide, ipsum orbem inspicite, et videte quam modica sit ea portio quae hoc morbo laborat; reliqua vero Ecclesia, quae ab orbis finibus usque ad fines Evangelium recepit, sanam hanc et rectam doctrinam sectetur.” Athanasius etiam (in ep. Synodica ad Jovianum imperatorem) quam refert Theodoret. (l. 4. Histor. c. 3.), loquens de fide definita in Concilio Nicaeno, inquit: “ Huic omnes ubique Ecclesiæ assensæ sunt, ut Hispaniae, Britanniae, Galliae, Italiae totius,” etc.; et post plures alias numeratas subdit: “ Orientis denique Ecclesiæ, exceptis paucis, qui sectae favent Arianae; nam istarum omnium re ipsa explorata cognita habemus senten-